

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ: Събиране на листа	11
ГЛАВА 1 Родово съзвездие	16
ГЛАВА 2 Митът за отлива и прилива	23
ГЛАВА 3 Каквото горе, такова и долу	31
ГЛАВА 4 Прея, Монтана	45
ГЛАВА 5 Малки бели лъжи	57
ГЛАВА 6 Хиляди мили дива природа	70
ГЛАВА 7 Целият път	79
ГЛАВА 8 Тънки крилца	89
ГЛАВА 9 Големият вододел	103
ГЛАВА 10 Стружки от молив и хвойнови плодчета	115

ГЛАВА 11	Сърцевина	127
ГЛАВА 12	Разликата между ерозия и изличаване	138
ГЛАВА 13	Пейзажи назаем	150
ГЛАВА 14	Бялото знаме	161
ГЛАВА 15	Място, наречено Уизгъм	174
ГЛАВА 16	Движението на камъка	188
ГЛАВА 17	Звезден прах	199
ГЛАВА 18	Майчиният ми език	207
ГЛАВА 19	Пътеката към припомнянето	215
ГЛАВА 20	Земята ми е свидетел	226
ЕПИЛОГ:	Стойки на брега	237
	<i>Благодарности</i>	241

*Появяваме се на този свят с инструкции и карта,
заровени в сърцата ни.*

Д ж о й Х а р д ж о *

* Джой Харджо – съвременна американска писателка, поетеса и музикант, наследница на индианското племе мускоги, известно още като крийк. Носителка е на наградата „Уолъс Стивънс“ на Американската академия на поетите. – Бел. ред.

ВЪВЕДЕНИЕ

Събиране на листа

Майка ми си има история, с която живее от 1966 г. и къта дълбоко в себе си. Има и алцхаймер. От мига, в който ѝ поставиха диагнозата, усещах, че двете – болестта и историята – са някак си преплетени. Изглеждаха завързани една към друга с дебело въже и ми се струваше, че ако просто успееш да ги развържа, може би щях да ѝ помогна да се освободи.

Дошла съм на този свят с историята на майка ми, запечатана в спиралата на моята ДНК. Подобно на спящо семе, поставено надълбоко в почвата и някак си прехвърлено от нейната градина в моята. Всяка дума от историята ѝ е била запечатана в моите биополимери. Сигурна съм в това. Движила се е в кръвта ми още преди да стане кръв. Била е вкарана в костния ми мозък още преди да имам кости.

Била е част от договора ми – дребният шрифт, за който Вселената, майка ми и малки частички от душата ми са се спазарили, преди да се съгласят да ме пуснат в ръцете ѝ.

Майка ми никога не казваше повече от една-две думи по въпроса – за детето, което заченала от баща ми доста преди да се оженят, за последвалото осиновяване и продължилото десетилетия криене на тийнейджърската им грешка. Не обсъждаше и свързаните с това емоции – гали, кога и как са се появили. Отколешната ѝ неприязън към думите не би ѝ го позволила; както – впоследствие – и алц-

хаймерът. Затова ми повериха историята ѝ. Тя бе част от наследството ми.

Растейки, няхах представа, че разказването на историята ѝ ще се превърне в моя мисия. Като дванадесетгодишна не съм си и помисляла, че това е предназначението ми – по-скоро си мислех, че ще е нещо от рода на „да нося силиконови обувки и да казвам на хората какво да правят“. (В някакъв момент съм развила здравословна самоувереност и леко гръзка смелост, но това е друг въпрос.)

Осъзнаването дойде около 25 години по-късно, докато се разхождах в гората с майка си, а тя спря на пътеката и ми каза какво точно трябваше да направя.

Беше ясен ден в началото на ноември, ивици мъглива светлина потрепваха из гората и едролистите кленове ръсеха червено-жълти листа като подсещане за настоящото ни местоположение и накъде бихме могли да поемем.

– Мисля си да напиша книга за нас – рекох, когато свихме по любимата ми част от пътеката. – За теб. Какво мислиш?

– Книга за мен ли? – изненада се тя. – Ама аз не съм особено интересна.

И после спря насред крачка. Обмисляше нещо. Напоследък да я наблюдаваш как го прави, бе като да гледаш малко дете, което се мъчи да подреди различните геометрични фигури по местата им в кутията – бавен и несигурен процес на опити да вкара синьото кубче в направения за него отвор, преди да премине към малкия червен квадрат.

– Аз ще трябва ли... – започна тя, докато въпросът бавно се оформяше в мозъка ѝ. – Ще трябва ли аз да пиша нещо?

– Не, мамо – отвърнах. – Няма да е необходимо да пишеш и дума.

Тя ме погледна и малките мускулчета на лицето ѝ видихме се отпуснаха. Усмихна ми се, протегна се и взе ръцете ми в своите.

— О, добре — каза, докато ги стискаше. — Аз ще вървя. А ти пиши.

И при тези думи пристъпи напред и продължи пътя си.

Бях сигурна, че ще каже още нещо, но не го направи.

Продължихме разходката си през горичка огромни кленове, които бяха разхвърляли листата си наоколо. Вдигнах едното и го подадох на мама, сякаш беше голям оранжев балон на върв. След малко тя започна игра — покриваше лицето си с листото и после бързо надничаше иззад него и казваше „ку-ку“.

— Ето ме! — рече през смях.

Когато го направи за втори път, листото се изплъзна от ръката ѝ и литна към земята. Наведох се, вдигнах го от пътеката и отново ѝ го подадох.

— За това си създадена — каза тя с необичайна яснота.

— За какво? — попитах.

— Да вдигаш всички листа, които съм изпуснала.

Малко след диагнозата на мама и госта преди тази разходка в гората с нея предприехме двуседмично пътешествие, при което преминахме през няколко национални парка и спяхме в тях на палатка. По онова време изпитвах отчаяно усещане за неотложност да науча повече за живота ѝ, да знам всичко за майка си. Мисълта, че болестта на Алцхаймер отнема частички от нея, преди да имам цялата картина, бе непоносима. Особено след като открай време усещах липсата на някои от тях.

Имаше толкова много неща, които не разбирах. Една конкретна част от пъзела от 1966 г. никак не ми беше ясна: какво се беше случило преди и след раждането на най-го-

лемия ми брат. Но и като цяло се усещаше някаква прикритост, която не можех да определя.

Нямах гуми за онова, което долавях, че остава скрито. Но имах усещане, и в хода на годините то ми казваше отново и отново, че някаква част от майка ми е и винаги е била недостъпна за мен, а може би дори и за нея самата.

Болезненото желание да науча повече за майка си съществуваше в мен от много време, но нещо в него се промени след поставянето на диагнозата – смътната и притъпена болка стана пареща.

Исках да я опозная изцяло – коя е била, какво е изпитвала, съвкупността от всичките ѝ части – и възприемах съвместното ни пътуване като последен шанс – кратък миг, в който майка ми бе загубила част от филтъра си, но умът ѝ все още бе във форма. Затова се протегнах, хванах я за ръка и заедно тръгнахме в пустошта.

Понякога получаваме историите на майките и бащите си, на техните родители и на предците си преди тях. Купища гуми, написани или изречени на глас, които ни казват откъде идваме и кои са били в действителност, от какво тесто са замесени. Друг път трябва да оставим историите да се надигнат от почвата във и около нас, от местата, където са били заровени и погребани. Трябва да се оглеждаме за тях, докато прелитат край нас – разпръснати във въздуха миниатюрни спори след преминалата буря, която ни покрива с фина мъгла, с нещо почти недоловимо.

Не знаех как да предам история, която нямаше гуми. Не знаех как да вдигна онези листа, как да ги анализирам, да ги разгранича едно от друго и от въздуха, който дишах. Но тя ми даде отговорите. Защото ключът към разгадаването на всичко бе езикът – съвършеното владение на безмъл-

вието, на което ме научи по време на пътешествието ни, всичко, което живее вътре в тишината.

Сделката бе ясна. Майка ми трябваше да го изживее, а аз – да го напиша.

Щеше да бъде ръководство, нещо като наръчник за свободата на майка ми. Тогава още не знаех, че съдържа инструкции и за собствената ми свобода.